

Z A P A Ž E N O

MRAZ, SLANA, STUDEN, ZIMA

Ova će nam rečenica: »Kako je neki dan objavila moskovska 'Pravda' — bez obzira na jake mrazove i debele sante Karaskoga mora, arktička trasa funkcionira nesmetano« (*Večernji list*, 5. 1. 1980), biti povod da napišemo nekoliko riječi o riječima u naslovu.

U ruskome jeziku riječ *morozy* znači jaku studen, veliku hladnoću/velike hladnoće, kako je u ovoj rečenici u prijevodu i trebalo napisati. Riječ se mraz i kod nas često izjednačava sa studeni, hladnoćom, zimom. To potvrđuje i *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU* (dio VII, Zagreb, 1911—1916): »a mraz je isto što studen, zima«, »b. mraz je smrzla rosa, slana«.

Narod znađe da je mraz znak studeni i pojava oku vidljiva, a *Klimatologija za geografje* od Tomislava Šegote pak precizira da mraz nastaje za vedrih i tihih noći kad se površina zemlje ohladi ispod 0°C i sublimacijom vodena para prelazi u kristaliće leda. U nekim krajevima naše zemlje, prema *Enciklopediji Leksikografskog zavoda*, mraz nazivaju i slana. I to se dakle izjednačava iako smo u školi učili, osim što smo od roditelja slušali, da slana ili solika pada.

Zima je, kako znamo, godišnje doba između jeseni i proljeća, traje 89 dana. Pa premda se i riječ zima upotrebljava u značenju hladnoća/studen, valjalo bi je ustaliti i ostaviti kao oznaku za godišnje doba, i u vezi *zima mi je*.

U smislu definicije o postanku mraza i u slijedećem bismo tekstu (*Vjesnik*, 4. 1. 1980) mogli — prema kontekstu — zaključiti da je riječ mraz trebalo zamijeniti riječju studen: »Na području Čilipa bura je puhala

brzinom od 120 kilometara, a meteorolozi u dubrovačkom aerodromu zabilježili su dva stupnja ispod nule. Nanosi snijega na poluotoku Pelješcu i području Župe Dubrovačke iznosili su čak do 40 centimetara. Autobusi su u Dubrovnik stizali s nekoliko sati zakašnjenja.

Mraz i snijeg nanijeli su štete i poljoprivrednim kulturama na dubrovačkom području — oštećeni su brojni staklenici.«

Posljednja je rečenica — napisana u novom redu — posve ispravna, jer mraz znađe dobrano oštetiti poljoprivredne kulture, ali drugi po redu veznik i pokazuje da je ona u neposrednoj vezi s gornjim tekstom, inače jasmim i dobrim, te da se i ovdje vjerojatno radilo o studeni ili hladnoći, a ne o mrazu.

Znamo da upravo vrijeme kasne jeseni, ono koje uvodi u pravu zimsku hladnoću obilježava pojava mraza, koji dakle ne mora biti vezan za snijeg, nego je on i predznak zime kao godišnjega doba i znak čiče zime, kada se u noćima bez vjetera površina zemlje ohladi ispod nule i mraz donese svjetlucave kristale leda i inje okiti voćnjake i stabla. Zato ni vijest iz Splita: »Posljedica jake kiše i mraza koji su prošlih dana zahvatili Split...« ne bi smjela tako glasiti, jer mraz i kiša ne idu zajedno. Možda se solika/slana miješala s kišom, jer mraz ne pada.

Zato je dobro da mraz ima svoje značenje, slana svoje; studen i hladnoća svoje, a zimu — kao godišnje doba, iako je češće, kako rekosmo, sinonim za hladnoću — zimu, dakle, neka predstavljaju sve ove — uz druge — zubate i lijepe pojave.

Marija Popović